

DOI 10.36074/grail-of-science.16.02.2024.055

ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРІВ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Головащенко Юлія Сергіївна

Кандидат філологічних наук

Асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Сунько Наталія Олегівна

Кандидат філологічних наук

Асистент кафедри комунікативної лінгвістики та перекладу

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

В епоху антропоцентризму й зміщення фокусу уваги на людину як центр всесвіту дедалі більше цікавості викликають студії, що зосереджують увагу на проявленні особистого почерку автора в художнього тексту (ХТ) – зокрема, його світобачення, різномірної картини світу й особливостей маніфестації авторського задуму в канві ХТ. У цьому світлі чи не найбільш ефективним видається дослідження лексичного рівня художнього твору, оскільки вживання і функціонування лексичних одиниць у контексті дає змогу відтворити первинний замисел автора та особливості його категоризації світу.

Лексична структура художнього тексту (ХТ) має багатовимірну роль – вона відображає цілісний зміст ХТ; корелює з прихованими смисловими елементами; слугує відображенням авторської картини світу. Словесна текстура ХТ може бути упорядкована за семантичним критерієм, що дозволяє детально і всебічно відтворити авторське світобачення і з'ясувати специфіку окремих семантичних сфер у межах художнього твору.

Матеріалом дослідження слугували романи південноафриканського письменника і Нобелівського лауреата Джона Максвелла Кутзее (John Maxwell Coetzee). З огляду на підрахунки кількісного вживання в романах вищезгаданого автора, вагоме місце займає лексика на позначення кольору, складові якої об'єднані домінантною семою “позначення кольору”. Для дослідження семантичної структури поняття кольору звернемося до лексикографічних джерел. Аналіз словникових дефініцій показує, що архілексема “colour” має досить розгалужену семантичну структуру – її семми стосуються кольору як характеристики світлової хвилі; кольору обличчя, расової приналежності; фарби; увірадноючої ознаки; а також виконують термінологічну функцію у галузях фізики, мистецтвознавства, літературознавства:

colour – the appearance of something as a result of the way it reflects light, especially when its appearance is very bright or is made up of a lot of different colours [11];

*the colour of a person's skin, seen as showing that they belong to a particular race [13];
vividness or variety of effects of language [12];
something that is used for coloring; pigment; paint; tint; dye;
vivid or distinctive quality, as of a literary work [10]*

Диференційні семи стосуються насиченості кольору і протиставленню базових кольорів і відтінків:

"colour in the spectrum between two others" / "колір у певному спектрі між іншими": blue, green, grey, pink, purple, red, yellow;

"colour through the mixture of others" / "колір шляхом змішування інших": brown;

"shades of colours" / "відтінки кольорів": apple green, beet red, canary yellow, crimson, gold, ivory, jet-black, khaki, maroon, milky-white, navy blue, pale-blue, royal blue, scarlet, sky-blue, yellowish, violet.

Функціонування лексичних одиниць на позначення кольору в романах Джона Максвелла Кутзее спостерігаємо у таких контекстних ситуаціях:

а) опис кольорів у природі: *"Then, chastened, sober, I will catch the train back home and sit on the stoep and watch the flaming sunsets, the crimsons, the pinks, the violets, the oranges, the bloody reds, and heave a sigh (...)" [6]; "The wind never lets up. It howls at us across the ice, blowing from nowhere to nowhere, veiling the sky in a cloud of red dust" [8]; "(...) the mountains were already outlined blue on pink against the sky. The wind was still, on the air came faint sounds: the tinkle of a buckle, the clash of a spoon on a mug, the splash of water" [7];*

б) колір одягу: *"Her outfits are usually striking. Today she wears a maroon miniskirt with a mustard-coloured sweater and black tights; the gold baubles on her belt match the gold balls of her earrings" [3]; "They are big, heavy men with red faces and easy laughs. They wear a dark blue uniform, whereas the orderlies are in light gray" [4];*

в) колір предметів оточення: *"(...) he is allocated a desk in a room with nine other young programmers. All the office furniture is grey"; "He gets a brief glimpse of her room: a garret with blue gingham curtains and matching coverlet and a teddy-bear propped against the pillow" [9];*

г) колір у фізіології людського тіла: *"He marvels at the shapeliness of her naked body, the ivory whiteness of her skin" [9]; "She has black black hair, shapely bones. A certain golden glow to her skin, lambent might be the word" [2]; "I stare at the two hands side by side. My hand is long, hers short. Her fingers are the plump unformed fingers of a child. Her eyes are grey, mine brown. What kind of being is she, so serenely blind to the evidence of her senses?" [5];*

д) колір як приналежність до певної раси: *"We saw no black boys with bandaged heads, only old white men in pyjamas staring emptily at the ceiling while the radio played soothing music" [1]*

е) колір як вираження емоційного стану: *"How am I to endure the ache of whatever it is that is lost without a dream of a pristine age, tinged perhaps with the violet of melancholy, and a myth of expulsion to interpret my ache to me?" [6].*

Висновки. У досліджуваних романах лексика на позначення кольору виконує, здебільшого, денотативну функцію і має на меті відображення художнього світу в фізичних аспектах – природних кольорах, кольорах матеріального світу, кольорах частин тіла людини. Окремим елементом кольорової палітри Джона

Максвелла Кутзее є забарвлення емоцій персонажів, що сприяє увиразненню суті емоційних переживань і виявленню індивідуальних авторських асоціацій. Перспектива роботи полягає в дослідженні функцій конотації лексичних одиниць у художніх творах Джона Максвелла Кутзее та інших авторів сучасної літератури.

Список використаних джерел:

- [1] Coetzee, J. M. (1990). *Age of Iron*. Secker & Warburg.
- [2] Coetzee, J. M. (2008). *Diary of a Bad Year*. Vintage Books.
- [3] Coetzee, J. M. (1999). *Disgrace*. Penguin Books.
- [4] Coetzee, J. M. (1985). *Dusklands*. Penguin Books.
- [5] Coetzee, J. M. (1987). *Foe*. Penguin Books.
- [6] Coetzee, J. M. (1982). *In the Heart of the Country*. Penguin Books.
- [7] Coetzee, J. M. (1998). *Life & Times of Michael K*. Vintage.
- [8] Coetzee, J. M. (1999). *Waiting for Barbarians*. Penguin Books.
- [9] Coetzee, J. M. (2003). *Youth*. Vintage.
- [10] Dictionary.com. (n.d.). Colour. In *Dictionary.com*. Retrieved January 29, 2024, from <https://www.dictionary.com/browse/color>.
- [11] Longman Dictionary of Contemporary English Online. (n.d.). Colour. In *Longman Dictionary of Contemporary English Online*. Retrieved January 29, 2024 from <https://www.ldoceonline.com/dictionary/colour>
- [12] Merriam-Webster. (n.d.). Colour. In Merriam-Webster.com Dictionary. Retrieved January 29, 2024 from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/color>.
- [13] Oxford Learner's Dictionaries. (n.d.). Colour. In *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. Retrieved January 29, 2024 from https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/colour_1?q=colour.